

κόν, βάρβαρον, ὄχι ἑλληνικόν (ἀκόμη καὶ ὅπου μεταχειρίζεται τὸ ὑπερ-θετικόν, δὲν τὸ αἰσθάνεσαι ὡς περιττὴν μεγαλοστομίαν), χωρὶς τὰς μεγάλας περιόδους, συγκεκριμένη πάντοτε καὶ κυριολεκτικὴ, προτιμῶσα ἓνα λαμπερὸν παράδειγμα ἀπὸ μίαν ἀφηρημένην καὶ λογίαν διατύπωσιν —μία πεζογραφία λυρική, χωρὶς αἰσθηματολογία, θερμὴ χωρὶς ρητορισμούς, ἐξασφαλίζει εἰς τὸν Μενάρδον ἐκλεκτὴν θέσιν μεταξὺ τῶν πεζογράφων τῆς πατρίδος μας, τὸν ἀναδεικνύει ὡς ἓναν ἀπὸ τοὺς καλυτέρους μας *stylistes*.

Ἄλλὰ καὶ ὡς ρήτωρ ὁ Μενάρδος εἶχεν ἀναδειχθῆ τὰ τελευταῖα χρόνια ὁ καλύτερος τοῦ Πανεπιστημίου μας, ἓνας ἀπὸ τοὺς περισσότερον πολιτισμένους ὁμιλητὰς τοῦ τόπου. Βεβαίως ρήτωρ ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς λέξεως σημασίαν δὲν ἦτο. Ἡ ἰσχνὴ του φωνή, ἀκόμη καὶ ἡ μαλακότης τοῦ χαρακτῆρος του, δὲν ἐπέτρεπαν τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς εὐγλωττίας χειμαρρῶδους, ποὺ παρασύρει τὸν ἀκροατὴν, ποὺ τὸν βιάζει κυριολεκτικῶς νὰ σκέπτεται καὶ τὰ αἰσθάνεται, νὰ ἐνθουσιᾶ καὶ νὰ παθαίνεται, ὅπως ὁ ρήτωρ, ποὺ σβῆνει εἰς ἓνα συσκοτασμὸν πάθους τὰ ἐγὼ τῶν παρισταμένων καὶ τὰ συγχωνεύει εἰς ἓνα καὶ μόνον ἐγὼ, εἰς μίαν καὶ μόνην βούλησιν, τὴν βούλησιν τοῦ ὁμιλοῦντος. Ὅταν ἤκουες τὸν Μενάρδον, τὸ ἐγὼ σου δὲν ἔσβηνεν· ἴσα ἴσα, ἄγρυπνον παρηκολούθει καὶ ἀπέλαυε τὴν ὠραίαν διατύπωσιν, τὴν λιτότητα τῆς ἐκφράσεως, τὴν λεπτότητα τῶν διανοημάτων. Ἡ ὁμιλία του ἐκυλοῦσεν εἰς τὰς ἀκοᾶς τῶν ἀκροατῶν νὰ ἔτσι μαλακὴ καὶ σιγαλή, ὅπως ἓνα κελάρυσμα ἡσυχον ρυακίου, ὅπως ἓνας ἀπαλὸς καὶ γλυκύτατος, ἀλλὰ μονόφωνος καὶ μακρινὸς καὶ πάντοτε θρηνητικὸς φλογέρας ἤχος. Γενικῶς ἡ ρητορικὴ του δὲν ἦτο θέλησις ἐκφραζομένη εἰς λόγια καὶ ἰχειρονομίας· εἶχεν ἓνα λυρισμὸν θέλγοντα τοὺς ὀλίγους.

Τὴν ποιητικὴν αὐτὴν ἀτμόσφαιραν, αὐτὸ τὸ δροσερὸν φύσημα τοῦ αἰσθήματος ἀνεπνέαμεν οἱ μαθηταὶ του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ κατὰ τὴν ἔρμηνειαν τῶν κειμένων. Τὴν ἔρμηνειαν ὁ Μενάρδος ἐξήσκει μόνον φροντιστηριακῶς—ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἐβάδιζε τοὺς δρόμους τοὺς ἰδικούς του. Ἡ καθαρῶς ἐπιστημονικὴ πλευρὰ δὲν τὸν ἐνδιέφερε διόλου σχεδόν· οὔτε τῶν χειρογράφων αἱ γραφαί, οὔτε αἱ κριτικαὶ διορθώσεις, οὔτε τὰ πολλαπλᾶ πραγματικὰ καὶ ἱστορικὰ προβλήματα, οὔτε ἀκόμη ἡ γλωσσικὴ ἐμβάθυνσις. Σημασίαν ὅμως ἀπέδιδεν εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κειμένου, εἰς τὸ ζήτημα ὄχι τοῦ τί λέγει, ἀλλὰ πῶς τὰ λέγει ὁ ποιητὴς (διότι κατὰ προτίμησιν ποιητὰς ἡρμήνευεν), εἰς τὸν ἐξα-

ναγκασμόν τοῦ φοιτητοῦ νὰ συνειδητοποιήσῃ, νὰ αἰσθανθῇ πρῶτα πρῶτα, τὴν καλλιτεχνικὴν πλευρὰν τοῦ κειμένου — ὅ,τι ἀκριβῶς δὲν εἶχαμεν συνηθίσει εἰς τὰ γυμνάσια, καὶ οὔτε εὐκολον ἦτο τότε νὰ ἐκτιμήσωμεν ὡς φοιτηταί ¹⁾).

Παρομοία ἐρμηνεία, ποῦ δὲν καταδικάζει εἰς ἀδράνειαν τὰς δύο γυναικώτερας ψυχικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις, τὴν φαντασίαν καὶ τὸ συναίσθημα, ἦτο προωρισμένη νὰ φέρῃ καρποὺς πλουσίους. Δυστυχῶς τὸ γεγονός, ὅτι φροντιστηριακῶς μόνον ἠρμήνευεν ὁ Μενάρδος κείμενα, ἢ μαζικὴ κατόπιν εἰσβολὴ ἑκατοντάδων φοιτητῶν, ἀπαρασκευῶν πολλὰκις καὶ ἀξέστων (καὶ ἐπλήγωνεν ἰδιαιτέρως τὸν Μενάρδον καὶ ἡ ἐλάχιστη ἐκδήλωσις ἀγροικίας), περισσότερον ἔμωσ ἢ ἰδιοσυγκρασία τοῦ Μενάρδου, ποῦ δὲν εἶχε φύσιν διδασκάλου, ἠμπόδισαν, ὥστε νὰ καρποφορήσῃ πολὺ καὶ εἰς εὐρυτέρους κύκλους. Καὶ αὕτη ἡ σημασία τοῦ Μενάρδου κεῖται εἰς ὅ,τι αὐτὸς ὡς προσωπικότης ἐνήργησε, παρὰ εἰς τὴν σκόπιμον ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπίδρασιν. Δὲν ἀναζητοῦσεν ὁ ἴδιος τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ διὰ νὰ τὴν διαπλάσῃ· ἔπρεπεν ὁ μαθητὴς νὰ ζητήσῃ μόνος του νὰ γνωρίσῃ ὅ,τι ἀπετέλει τὸ περιεχόμενον τῆς ἐσωτερικῆς του ζωῆς.

Καὶ αἱ μεταφράσεις τοῦ Μενάρδου ὑπηγορεύθησαν κατ' ἀρχὰς ἀπὸ ἐσωτερικὴν ἀνάγκην τῆς ψυχῆς του καὶ ὄχι ἀπὸ ἐσκεμμένην μεταρρυθμίσεως πρόθεσιν.

Εἶν' ἓνα σύνηθες φαινόμενον εἰς τὴν ψυχολογίαν τοῦ φιλολόγου: Ἐπαγγελματικῶς εἶναι ὑποχρεωμένος ν' ἀσχολῆται μὲ τὰ κείμενα, τὰ χειρόγραφα, τὰς γραφάς, τοὺς γραμματικοὺς κανόνας καὶ ἄλλας πραγματικὰς λεπτομερείας. Ἄλλ' αὐτὰ ὅλα δὲν ἱκανοποιοῦν πλήρως τὰς ψυχικὰς του ἀνάγκας. Κάτω ἀπὸ τὸν φιλόλογον ὑπάρχει (ὅταν ὑπάρχη) ὁ ἄνθρωπος ὁ πνευματικὸς· καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς αἰσθάνεται, πῶς ὅλ' αὐτὰ χρήσιμα εἶναι καὶ ἀπαραίτητα, ἀλλὰ ἀνήκουν εἰς τὸ περιθώριον, οὔτως εἰπεῖν, τῆς τέχνης, τέχνη δὲν εἶναι. Ἡ ἀντινομία μεταξὺ τοῦ τί αἰσθά-

¹⁾ Ἐνθυμοῦμαι μερικὰ ἐρωτήματα του: τί θέλει ὁ ποιητὴς νὰ ἐκφράσῃ μὲ αὐτὸ τὸ ἐπίθετον, διατί χρησιμοποιοεῖ αὐτὴν τὴν λέξιν καὶ ὄχι τὴν συνώνυμόν της, ποῦ κεῖται τὸ κωμικὸν εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοφάνους, πῶς θὰ ἠμποροῦσες ὠραῖα νὰ το ἀποδώσῃς εἰς τὴν γλῶσσαν μας κλπ. Ἀπὸ τὸν Μενάρδον διὰ πρώτην φοράν ἐδιδάχθημεν, ὅ,τι κατόπιν εἶδα νὰ ζητῇ ἀπαραιτήτως ὁ Wilamowitz: ἓνα δραματικὸν ἔργον τῆς Ἀρχαιότητος ν' ἀναπλάττωμεν παιζόμενον ἐνώπιόν μας, ἀν θέλωμεν νὰ τὸ ἐρμηνεύσωμεν ἀληθινά.

νεσαι προσωπικῶς, τί σημαίνει διὰ τὸν ἐσωτερικὸν σου κόσμον ἓνα καλλιτέχνημα ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς στεγνῆς, τῆς πεζῆς μελέτης, τὴν ὁποῖαν παρουσιάζεις εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν κοινὸν ὡς καρπὸν τῆς ἐνασχολήσεως αὐτῆς, ἐμφανίζεται εἰς ἀνθρώπους προικισμένους μὲ καλλιτεχνικὴν ψυχὴν καὶ μαζὶ μ' ἐρευνητοῦ διάνοιαν τόσον ζωηρά, ὥστε νὰ ὀδηγῆ εἰς τὸν «μελαγχολικὸν ἐκείνον σκεπτικισμὸν» περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἐπαγγέλματός σου, ποῦ ἀναφέρει ὁ Nietzsche. Γόνιμος εἶναι βέβαια ὁ σκεπτικισμὸς αὐτός· σοῦ κρατεῖ ἀναμμένον τὸν πόθον τῆς δλοκληρώσεως καὶ σὲ κάμνει νὰ βλέπῃς τὸ ἐπαγγελματικὸν σου ἔργον ὡς αἵρεσιν βίου ἐσώψυχον, μὲ τὴν περιπάθειαν καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς καθημερινῆς θυσίας. Ἄλλ' ἡ θυσία δὲν παύει μ' αὐτὸ νὰ εἶναι θυσία, καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ λυτρωμοῦ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν ἀντινομίαν ὀδηγεῖ φιλολόγους καὶ κριτικούς ὡς καλλιτέχναι νὰ θέλουν νὰ ἐμφανισθοῦν· νὰ δημιουργοῦν, ὄχι νὰ χαίρωνται μόνον, τέχνην. Μερικοὶ εἰς τὴν τάσιν αὐτὴν, ποῦ δὲν εἶναι πάντοτε καρποφόρος, βλέπουν μίαν θλιθεράν σύγχυσιν μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ τέχνης· ἡ φιλολογία δὲν εἶναι τέχνη, εἶναι λογικὴ σύλληψις, εἶναι λόγος περὶ τέχνης. Ἄλλος εὐρίσκει διέξοδον διὰ τὴν τάσιν αὐτὴν τῆς ψυχῆς του εἰς τὴν προσπάθειαν φιλοσοφικῶς νὰ συνειδητοποιήσῃ μέσα του τὸ ἔργον του καὶ εἰς φιλοσοφικὴν σύνθεσιν νὰ τοποθετήσῃ τὸν καλλιτέχνην, μίαν σύνθεσιν, ποῦ εἶναι ἰδικόν του, τῆς καρδιάς του καὶ τοῦ νοῦ του, δημιούργημα· εἶναι ὁ κόσμος του αὐτός. Πολλοὶ ὁμως εὐρίσκουν ὡς ξέσπασμα τοῦ ἐσωτερικοῦ των αὐτοῦ διχασμοῦ τὴν προσπάθειαν μὲ σύγχρονα καλλιτεχνικὰ μέσα ν' ἀποδώσουν, ὅσον γίνεται, τὴν ἀγαλλίασιν τὴν ἐσωτερικὴν, μὲ τὴν ὁποῖαν τοὺς ἐπλούτισεν ἡ μελέτη τῶν πρωτοτύπων, νὰ κρατήσουν κάπως διαρκέστερα τὴν αἰσθητικὴν συγκίνησιν, ποῦ τοὺς ἐχάρισαν ὠρισμένοι στίχοι, νὰ μὴ τὴν ἀφήσουν νὰ σθῆσῃ καὶ νὰ χαθῆ εἰς τὴν πεζὴν καθημερινότητα τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ξηρότητα τῶν ἐπαγγελματικῶν των ἀσχολιῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ μεταφράσεις ἀποτελοῦν διὰ πολλοὺς μίαν διέξοδον ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν ἀντινομίαν μεταξὺ τοῦ καλλιτέχνου καὶ τοῦ ἐρευνητοῦ, ποῦ ὑπάρχουν ἐνίοτε μέσα μας καὶ οἱ δύο, χωρὶς νὰ εἶναι πάντοτε δυνατὴ ἡ ἐναρμόνισις των.

Ἐντεῦθεν καὶ ὅταν τὸ 1924 ἀπεφάσισε νὰ συγκεντρώσῃ τὰς μεταφράσεις του ὁ Μενάρδος, εἰς τὸν ὠραῖον του πρόλογον ἔπου δικαιολογεῖ διὰ μακρῶν τὴν σημασίαν τῶν μεταφράσεων, δὲν παραλείπει νὰ τονίσῃ, ὅτι εἰν' ἔργα «νεανικά». Ἄλλὰ εἶναι κάτι πάντως νὰ ἐμφανίζετ' ἓνας καθηγητῆς Πανεπιστημίου εἰς τὰς δυσμὰς τοῦ βίου του νέος — καὶ

ἀκόμη μεγαλύτεραν ἀξίαν ἔχει νὰ εἶναι ἀληθινά, γ ν η σ ί ω ς νέος. Εἰς τὴν μεταπολεμικὴν πνευματικὴν ἀναρχίαν τοῦ τόπου μας κατήντησε φαινόμενον σύνηθες, ἄνθρωποι γηρασμένοι εἰς τὰ χρόνια καὶ γηρασμένοι ἐνωρίτερ' ἀκόμη εἰς τὴν ψυχὴν, νὰ πιάνωνται ἀπεγνωσμένα ἀπὸ τὴν Α ἢ τὴν Β τῆς μόδας ἐκδήλωσιν, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ κρατήσουν μίαν νεότητα, ποὺ δὲν ἔχουν, ποὺ δὲν εἶχαν ποτέ των. Οἱ ἄνθρωποι ὁμῶς ποὺ ἐγνώρισαν ἀληθινὴν, πλουσίαν καὶ γόνιμον νεανικότητα, δὲν ἐντρέπονται διὰ τὸ γῆρας των, δὲν ἀπαρνοῦνται τὸν ἑαυτὸν των. Καὶ ὁ Μενάρδος δὲν ἀπηρνῆθη τὸν ἑαυτὸν του· ἐνεβάθυνεν εἰς αὐτόν, ἐ γ έ ν ε τ ο, κατὰ τὸ Πινδαρικὸν πρόσταγμα, ο ἶ ο ς ἦ γ. Καὶ διὰ τοῦτο ἦτο νέος ἀληθινά μέχρι θανάτου· διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ὀλίγων λογίων τῆς προπολεμικῆς γενεᾶς, οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ προσβάλλουν τὸ αἶσθημα τοῦ πρέποντος, ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν μεταξὺ τῶν νεωτέρων ὡς ζωνταναί, δρῶσαι προσωπικότητες.

Δὲν εἶν' ὁ τόπος ἐδῶ ν' ἀναλύσω εἰς τὰ ἐπὶ μέρους τὴν ἀπανθιστικὴν καὶ μεταφραστικὴν ἐργασίαν, ποὺ κρύπτεται εἰς τὸν Στέφανον. Εἶν' εὐκολώτερον νὰ τὴν ἐπικρίνη βέβαια κανεὶς παρὰ νὰ τὴν μιμηθῆ. Ἐνθυμοῦμαι, μοῦ ἐδόθη κάποτε ἡ εὐκαιρία νὰ συγκρίνω ὅλας τὰς ὑπαρχούσας νεοελληνικὰς ἀποδόσεις τοῦ περιφήμου χορικοῦ τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῶ· ἡ μετάφρασις τοῦ Μενάρδου ὑπερεῖχεν ὄχι μόνον εἰς ὥραϊα μεταφραστικὰ εὐρήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αἶσθημα, μὲ τὸ ὅποϊον συνέλαβεν ὁ μεταφράσας καὶ τοῦ πρωτοτύπου τὴν ποιητικὴν δροσερότητα καὶ τῆς νεωτέρας γλώσσης τὰς δυνατότητας. "Αδίκῃ δὲν ἐτόνισεν ὁ Wilamowitz, ὅτι μόνον ἓνας φιλόλογος ἤμπορεῖ νὰ μεταφράσῃ τοὺς ἀρχαίους, ὅπως πρέπει—ἐννοεῖται, ὄχι κάθε φιλόλογος.

Ἄλλ' ἡ σημασία τῶν μεταφράσεων τοῦ Μενάρδου εἶναι πολὺ γενικωτέρα ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ ἢ ὄχι ἀπόδοσιν τούτου ἢ τοῦ ἄλλου λογοτεχνήματος. Εἰς ἓνα τόπον, ὅπου πολὺ συχνὰ ἡ μεταφραστικὴ ἐργασία κατετάχθη εἰς τὴν ἐλαφρὰν φιλολογίαν (καὶ δυστυχῶς πολὺ συχνὰ εἶναι πράγματι) ἢ καὶ βεβήλωσις ἀνευλαβῆς τῆς ἱερότητος τοῦ κειμένου θεωρεῖται, ἓνας καθηγητῆς τῆς κλασσικῆς φιλολογίας ἀποδεικνύει μὲ τὸ παράδειγμά του: οὔτ' ἐγκατάλειψιν τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, οὔτε ἄγνοιαν σημαίνει, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀγάπης εἶναι δεῖγμα καὶ βαθυτέρας κατανοήσεως τὸ νὰ προσπαθήσῃς ὄχι ἀπλῶς νὰ συλλάβῃς, ἀλλὰ καὶ ν' ἀποδώσῃς τὸ ἀρχαῖον πρότυπον καὶ εἰς τὸ νόημα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἶσθημα. "Αν τώρα ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ ζητοῦν νὰ χρησιμοποιοῦν τὰς μεταφράσεις ὡς ὄπλα εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς κλασσι-

κῆς παιδείας, ἂν ἐπληθύνθησαν σήμερον οἱ ἀνίδεοι καὶ ἀπροσδιόνυσοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἔγινε τῆς μόδας ἀξίωσις καὶ χρηματοθηρίας μέσον ὅ,τι ἦτο γέννημα ἐσωτερικῆς ἀνάγκης διὰ τοὺς ὀλίγους, ἂν ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες τὰ στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς καὶ ψυχαί, εἰς τὰς ὁποίας ἀπλώνεται ἡ ἀνυδροῦς ἐρημία σχολαστικῆς αὐχμηρότητος, προβάλλουν μὲ μεταφράσεις, εἰς τὰς ὁποίας σπεύδουν νὰ προτάξουν, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων, Μετάφραση λογοτεχνική — αὐτὸ δὲν μειώνει καθόλου τὴν σημασίαν τοῦ ἔργου τοῦ Μενάρδου, ὁ ὁποῖος πρὸ 35 καὶ πλέον ἐτῶν ὑπενθύμισεν εἰς τοὺς Ἕλληνας φιλολόγους διὰ τοῦ παραδείγματός του τὰς εὐθύνας, ποὺ ἔχουν ἀπέναντι τῆς συγχρόνου πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Εἶναι ἄλλωστε ἡ μοῖρα κάθε ὠραίου αὐτῆ: ὅ,τι προβάλλει ἀπὸ τὴν ἐσώψυχον ἀνάγκην μιᾶς προσωπικότητος, ἐκφυλίζεται σιγὰ σιγὰ εἰς κτῆμα τῆς μάζης καὶ μηχανοποιεῖται.

Εἰς τὸν πρόλογον τοῦ Στεφάνου ζητεῖ ν' ἀποδείξῃ ὁ Μενάρδος, ὅτι ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ καταλληλοτάτη πρὸς ἀπόδοσιν λογοτεχνικῆν τῶν ἀρχαίων προτύπων. Μ' αὐτὸ βέβαια δὲν ἐννοοῦσε τὴν λογοτεχνικὴν μας γλῶσσαν τῆς σήμερον, ἀλλὰ τὰς δυνατότητας ποὺ παρουσιάζει, ἂν καλλιεργηθῇ. Ἐντεῦθεν λαμβάνει ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσῃ μερικὰς γνώμας του διὰ τὸ περίφημον γλωσσικὸν ζήτημα—τὰς σοβαρώτερας ποὺ ἐγράφησαν κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια.

Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἀπέφευγεν ὁ Μενάρδος νὰ συζητῇ ὄχι ἀπὸ δειλίαν, οὔτε ἀπὸ ἔλλειψιν γνώμης καθωρισμένης. Γενναιότης δὲν ἔλειπεν οὔτε γνώμη σαφῆς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος τὰς γλωσσικὰς του πεποιθήσεις τὰς ἐπραγματοποιοῦσεν εἰς τὴν πνευματικὴν του δρασίαν, εἰς ὅ,τι ἔγραφεν, εἰς ὅ,τι ἐδημοσίευσεν, εἰς τὰς μεταφράσεις καὶ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ του ἔργα. Ἄλλ' ἠσθάνετο ἡ εὐαίσθητος ψυχὴ του ζωηρὰν ἀηδίαν ἐναντίον ὄλων αὐτῶν τῶν ἐμπόρων τῆς γλωσσικῆς ἀδιαλλάξιας, οἱ ὁποῖοι συνδαυλίζουν τὰ πάθη, διὰ νὰ δημιουργήσουν μὲ ἀνεξόδους παλληκαρισμοὺς θόρυβον γύρω ἀπὸ τ' ὄνομά των καὶ ν' ἀναδειχθοῦν προσωπικότητες πνευματικαὶ εἰς τὰ μάτια τῶν γλωσσικῶν ὁμοφρόνων των αἰ κεναὶ ἐπιστημονικῶς καὶ ἐπαγγελματικῶς ὑποστάσεις των. Αὐτὸν τὸν γλωσσικὸν παλαιοημερολογισμὸν τῶν ἀδιαλλάκτων καὶ τῶν δύο μερίδων, διὰ τοὺς ὁποίους ἐρωτᾶται κανεὶς, τί θὰ ἦσαν, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ γλωσσικὸν ζήτημα—αὐτὸν ναί, τὸν ἐφοβεῖτο.

Καλλιτέχνης μαζὶ καὶ ἐρευνητής, ἦτον ὁ Μενάρδος ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν μονομέρειαν τῆς μονογλωσσίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τάσσεται ἡ μία-

ἢ ἢ ἄλλη μερίς. Τὸ νὰ γράφη κανεὶς «τὴν ἴδια γλῶσσα καὶ πεζὰ» ἱστορίαν καὶ διθύραμβον, δικονομίαν καὶ ᾠδὴν, κριτικὴν καὶ ἔπος, εἶναι κυρίως ἔννοια λατινική, δηλαδὴ λατινικὴ πενία. Καὶ προσεπάθει ν' ἀποδείξῃ μ' ἐπιχειρήματα σοφὰ, ἂν καὶ ὄχι πλήρη, ὅτι ἡ διγλωσσία εἶναι κληρονομία ἀρχαία. Οἱ ἀρχαῖοι ὑπέτασαν τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν ποίησιν ὄχι τὰνάπαλιν» καὶ ἦσαν ἐναντίον τοῦ ἀκηρύκτου γλωσσικοῦ πολέμου λογογράφου πρὸς ἀναγνώστην ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς γλώσσης τῆς αὔριον ἢ τῆς μεσαιωνικῆς καὶ ἀσιατικῆς καλαισθησίας, πὺν ἐκαμάρωνε τοὺς ἀναδιπλασιασμοὺς καὶ τοὺς γριφώδεις τύπους.

Ἄνθρωπος ἀληθινὰ ἐξευρωπαϊσμένος ὁ Μενάρδος, ἠσθάνετο ὅτι ἡ μεγάλη ζημία τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, ἡ κατάρρα, νομίζει κανεὶς, τοῦ πνευματικοῦ μας βίου ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν καὶ ἐξῆς, εἶναι ἡ φυγὴ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἡ ἀνικανότης μας ν' ἀντικρύσωμεν ἀνδρικὰ καὶ ρεαλιστικὰ τὴν ζωὴν. Ἄντ' αὐτοῦ καταφεύγομεν εἰς ἄγονον καὶ ὀμφαλοσκοπικὸν παρελθοντισμὸν, ἢ χειρότερον ἀκόμη, εἰς ἕνα φουτουρισμὸν ἀνεδαφικὸν καὶ ἀνεύθυνον, λησμονοῦντες ὅτι διὰ τὸ μέλλον ἐργάζεται γόνιμα καὶ μόνιμα, ὅστις ἐργάζεται ἀληθινὰ δημιουργικῶς διὰ τὸ παρὸν. Καὶ αὐτὸς ὁ συνεσταλμένος καὶ φιλήσυχος ἔδλεπεν, ἠσθάνετο καλύτερα, πόση ἀ ν α ν δ ρ ί α κρύπτεται εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀποστρέφουν τὸ πρόσωπον εἴτε ἀπὸ τὸ παρελθὸν εἴτε ἀπὸ τὸ παρὸν. Ἄν ἀντὶ τῶν Τοπωνυμικῶν ἔγραφα μυθιστορήματα, λέγει ὁ Μενάρδος¹⁾, δὲν θὰ ἤμην νηστευτῆς ἢ ὀσιομάρτυς καμμιᾶς αἰρέσεως τῆς γλώσσης. Θὰ ἐσώρευα ἐκεῖ μέσα τοὺς θησαυροὺς τῆς ἀρχαίας, τὰ λογάρια τῆς μεσαιωνικῆς καὶ τὰ πλούτη τῆς δημοτικῆς, καὶ θὰ τὰ εὔρισκα ὀλίγα. Καὶ ἂν κανεὶς μ' ἐρωτοῦσε, πῶς νὰ κάμῃ τὴν ἐκλογὴν τῶν λέξεων, θὰ τοῦ ἔλεγα: Παιδί μου, τὸ ἐρώτημά σου ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἔχεις τάλαντον. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ μυστικὸν τῶν συγγραφέων.

Καὶ τὸ μυστικὸν αὐτὸ τῶν συγγραφέων δὲν τὸ ἐθέσπιζε θεωρητικῶς ὁ Μενάρδος· κατεῖχεν αὐτὸ τὸ μυστικὸν εἰς ὅ,τι ὁ ἴδιος ἔγραφεν. Ἐλεύθερος ἔγραφεν ἀπὸ κάθε δογματικότητας, ἀκολουθῶν ὄχι τὰ καλοῦπια τὰ ὀρθολογιστικὰ μιᾶς ἐκ τῶν προτέρων γραμματικῆς, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικὸν νόμον ἐνὸς ὕφους ὠραίου, κομψοῦ, καλαισθήτου, ζωντανοῦ καὶ ρυθμικοῦ. Ἔτσι ὁ Μενάρδος ἠμπορεῖ μὲ τὸ παράδειγμά του καὶ πάλιν νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ὡς ὀδηγητῆς καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ δύσμοιρον ζήτημα· ἀκριβῶς διότι γράφων δὲν ἐπειραματίζετο τὴν λύσιν, οἶαν-

¹⁾ Δεξιώσεις Π. Νιρβάνα σ. 18.

δήποτε λύσειν του. Γράφων ὅπως τοῦ ὑπηγόρευε τὸ αἶσθημα τὸ γλωσσικὸν τῆς γενεᾶς του, τὸ κεκαθαρμένον αἶσθημα μιᾶς φύσεως, ποῦ εἶχεν εἰς ὅλην τῆς τὴν ὑπαρξιν ὕφος καὶ ρυθμόν, καὶ ὄχι ὅπως θὰ ἦτο, κατὰ τὴν γνώμην του, ἡ γλῶσσα τοῦ μέλλοντος, κατώρθωσε νὰ γράφῃ ὑπεράνω ἐποχῶν καὶ διακυμάνσεων. Διαβάσετε τὴν *Εἴγαιναν*· ἐγράφη τὸ 1901, καὶ ὁμως νομίζεις πῶς ἐγράφη προχθὲς μόλις. Διὰ πόσα πεζογραφήματα θὰ ἤμποροῦσε τὸ ἴδιον νὰ λεχθῇ;

Θὰ εἶχα περὶ τοῦ Μενάρδου πολλὰ ἀκόμη ν' ἀναπτύξω. Νὰ ὁμιλήσω διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὅπως τὸν ἐβλέπαμεν ἡμεῖς οἱ φοιτηταὶ τότε, ζωντανὴν ἀπόδειξιν μαζί με τὴν τετράγωνον, τὴν δωρικὴν τοῦ Ἄνδρέου Σκιαῖ ἀρετῆν, ὅτι ἡ ἀνθρωπιστικὴ τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἐπίδρασις δὲν ἦτο λόγος μόνον. Θὰ ἤμποροῦσα νὰ ὠμιλοῦσα περὶ τοῦ Μενάρδου τοῦ πατριώτου, καὶ θὰ εἶχα πολλὰ νὰ εἰπῶ. Διότι ὁ πατριωτισμὸς ἦτο ὁ θεμελιώδης, ὁ μηδέποτε διαλείπων τόνος εἰς τὴν ἁρμονίαν τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς ψυχῆς, ἓνας πατριωτισμὸς βαθύς, εὐαίσθητος, ρωμαντικὸς θὰ ἔλεγα κάποτε, ποῦ ἔβλεπεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ὠραιότητα ὄχι τοῦ παρελθόντος τῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλπίδων τῶν μελλοντικῶν.

Τοιαύτην Ἑλλάδα χαιρετίζει μετὰ τὴν περιπάθειαν τοῦ νοσταλγικοῦ ξενιτεμένου ὁ Μενάρδος ἀπὸ τὴν μακρινὴν καὶ ὀμιχλώδη Ὁξφόρδην εἰς ἓνα του ποίημα, ποῦ ἔγραψε τὸ 1908. Ἄν εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια τὰ πουλλιὰ τραγουδοῦν ὠραίους στίχους — εἰς τοῦ Μενάρδου τὸ ποίημα οἱ στίχοι γίνονται οἱ ἴδιοι πουλλιὰ, ἐλληνικὰ πουλλιὰ, ποῦ φέρουν τὸ μήνυμα εἰς τὴν πατρίδα τὴν μακρινὴν, ἓνα μήνυμα τόσο βαθύ, τόσο περιπαθές, ποῦ θαρρεῖς μᾶς το στέλλει καὶ σήμερ' ἀπὸ τὸν τάφον του ὁ Μενάρδος:

*Τραγούδια, ποῦ φτερώσατε μέσ στὸ χρυσὸ κλουβὶ
τῆς νιότης, τῶρ' ἀφήνω σας μετὰ τὸ καλὸ νὰ πᾶτε
κι ἂν ἓνα σας τὸν ἀκριβὸν παράδεισο διαβῇ
—τὴν μέλλουσαν Ἑλλάδα μου—νὰ μου τὴν χαιρετᾶτε.*

Διὰ νὰ δημιουργηθῇ αὐτὴ ἡ μέλλουσα Ἑλλάς, ὁ Μενάρδος ἔζησε καὶ ἔγραψε καὶ ἔδρασε καὶ ἀπέθανε. Καὶ δὲν εἶναι τολμηρὰ αἰσιοδοξία νὰ πιστεύῃ κανεὶς, ὅτι εἰς ἓνα μέλλον ὄχι μακρινὸν πολὺ αἰ γενεαὶ τῶν Ἑλλήνων φιλολόγων, τῶν χθесινῶν καὶ αὐριανῶν καὶ παντοτινῶν ἐκείνου μαθητῶν, θὰ εἶναι εἰς θέσιν, φιλοκαλοῦντες κατὰ τὸ φῶτεινόν τοῦ Μενάρδου παράδειγμα καὶ φιλοσοφοῦντες κατὰ τὸ ἐπεῖγον τῶν καιρῶν

μας πρόσταγμα, ν' ἀπαντήσουν εἰς τὰ χαιρετίσματά του—καὶ θὰ τ' ἀκούσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸν τάφον του — μὲ τὸν στίχον, μὲ τὸν ὅποιον ἐκεῖνος ἀπαντᾷ εἰς τὰ χελιδονίσματα τῶν παιδιῶν τῆς Ρόδου, τῆς Ρόδου μας τῆς σκλαδωμένης

Θάρθουν μὲ μι' ἀνοιξι καλή, θάρθουν τὰ χελιδόνια.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ Σ. ΜΕΝΑΡΔΟΥ *)

Α'. Ἐπιστημονικά.

1. Φωνητικὴ τῶν σημερινῶν Κυπρίων. Ἀθηνᾶ 6 (1894) 145—73.
2. Ἡ γένικὴ κατὰ Κυπρίους. Ἀθηνᾶ 8 (1896) 435—50.
3. Κυπριώτικα τραγούδια. Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος 5 (1897) 327—46.
Κρίσις : Γ. Σ. Φραγκοῦδη, Δημώδης κυπριακὴ ποίησις, Ἐφημ. Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 19 Μαρτίου 1898.
4. Γαλλικαὶ μεσαιωνικαὶ λέξεις ἐν Κύπρῳ. Ἀθηνᾶ 12 (1900) 360—84.
5. Πλουμιστήρα. Ἐφημερὶς Ἀγῶν Ἀθηνῶν ἀρ. 145, 28 Δεκεμβρίου 1901.
Ἀνατύπωσις : Ἐφημ. Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 1 Ἰανουαρίου 1902. Πρβλ. αὐτόθι 26 Ἰανουαρίου 1902 καὶ 15 Φεβρουαρίου 1902.
6. Κούκλεια. Ἐφημ. Ἀγῶν Ἀθηνῶν ἀρ. 176, 2 Αὐγούστου 1902.
Ἀνατύπωσις : Ἐφημ. Σάλπιγξ Λεμεσοῦ 10 Αὐγούστου 1902. Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 17 Αὐγούστου 1902.
7. Λεμεσός. Ἐφημ. Νέα Ἡμέρα Ἰεργέστης ἀρ. 1471 (2459) 8/21 Φεβρουαρίου 1903.
Ἀνατύπωσις : Ἐφημ. Σάλπιγξ Λεμεσοῦ 22 Φεβρουαρίου 1903.
8. Ἡ Ρήγαινα. Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρ. 6 (1903) 117—48.
9. Περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν Κυπρίων. Ἀθηνᾶ 16 (1904) 257—94.
10. Ὁ Διγενὴς τῆς Κύπρου. Ἀκρίτας 1 (1904) 297—301.
11. Ὁ Θρῆνος τῆς Κύπρου. Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρ. 6 (1906) 405—432.
12. Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου. Ἀθηνᾶ 18 (1906) 315—421.
13. Ἐπιγραφαὶ Ροδίων ἀμφορέων εὐρεθέντων ἐν Πάφῳ. Παναθηναϊκὰ 14 (1907) 83—84.

*) Ὁ κατάλογος αὐτὸς συνετάχθη μὲ τὴν συνεργασίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ συγγραφέως κ. Γεωργίου Σ. Μενάρδου, τὸν ὅποιον καὶ δημοσίᾳ εὐχαριστῶ.

14. *Where did Aphrodite find the body of Adonis?* Journal of Hellenic Studies 28 (1908) 133—37.
15. *The value of Byzantine and Modern Greek in Hellenic Studies.* An inaugural Lecture delivered before the University. Thursday, October 29, 1908. Oxford, Clarendon Press, 1909 σ. 23.
Μετάφρασις ὑπὸ τοῦ ἰδίου : Ὁ ἐναοκτῆριος τοῦ κ. Μενάρδου. Παναθήναια 17 (1909) 241—50.
16. Ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαὶ ἐκ Κύπρου. Ἀθηνᾶ 22 (1910) 113—46.
17. Γολγοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Ἀθηνᾶ 22 (1910) 417—25.
18. Ἡ Ἀγία Ἑλένη εἰς τὴν Κύπρον. Λαογραφία 2 (1910) 266—98.
19. Δύο Ζακυνθῆνοι ποιηταὶ (Ἀνάγνωσμα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὁξφόρδης). Παναθήναια 20 (1910) 179—87.
- 20—21. Κυπριακὴ γραμματικὴ. Α'. Κλίσις τῶν ὀνομάτων. Β'. Ἀντωνυμίαι. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τοῦ Πανεπιστημίου 9 (1912—1913) 131—61. Γ'. Περὶ τῶν ῥημάτων. Ἀθηνᾶ 36 (1925) 35—79.
22. Χολλά. Ἐπιστ. Ἐπετ. Πανεπιστ. 11 (1914—1915) 167—72.
Κρίσις : Χ. Ἐφημ. Ἑστία 7 Αὐγούστου 1916 (Περὶ βαφῆς τῶν ὀφθαλμῶν).
23. Ἡ ἐν Κύπρῳ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιροῦ. Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ 10 (1914) 117—68.
Ἐκδοσις β' ἐπηρεμημένη εἰς βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον : Ἡ ἐν Κύπρῳ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιροῦ. Ἱστορικὸν διάγραμμα, Νείλου τυπικὴ διάταξις καὶ ἄλλα ἐπίσημα ἔγγραφα ἐκδιδόμενα ὑπὸ Σίμου Μενάρδου δαπάναις τῆς Ἀδελφότητος τῆς Μονῆς, ἐπιμελεῖα δὲ Χαριλάου Παπαϊωάννου. Πειραιεὺς 1929 σελ. 160.
24. Φουντάνα Μορῶζα. Ἐπιστ. Ἐπετ. Πανεπ. 13 (1916—17) 255—61.
25. Μπεργαῆς. Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ 13 (1917) 154—5.
26. Ἐμμανουὴλ Ροῦδης. Διάλεξις εἰς τὸν «Παρνασσόν» γενομένη τὴν 22 Φεβρουαρίου 1917. Ἀθῆναι, Ἴ. Κολλάρος, 1918 σελ. 26.
Κρίσις : W. (= Κ ω σ τ ῆ Πα λ α μ ᾶ), Ἐφημ. Ἐμπρός 28 Φεβρουαρίου 1917 (Ὁ Ροῦδης εἰς τὸν «Παρνασσόν»). Χ. Μ. Ἐφημ. Σκριπ 24 Φεβρουαρίου 1917. Γρ. Ξενοπούλου, Ἐφημ. Ἐφημερὶς 25 καὶ 27 Φεβρουαρίου 1917. Ἀνω νόμου, Πινακοθήκη 17 (1917) τεῦχ. 193 σ. 16.
27. Περὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἐσπερία Λονδίνου 4 (1919) 43.
28. Δημοτικὴ ποίησις τῶν Μικρασιανῶν Ἑλλήνων. Ἐσπερία 4 (1919) 182.
29. Ἱστορία τῶν λέξεων τραγωδῶ καὶ τραγωδία. Ἀφιέρωμα εἰς Γεώργιον Χατζιδάκιν (Ἀθῆναι 1921) σ. 15—32.

30. *Τὸ τραούδι τῆς Ζωγγραφοῦς*. Λαογραφία 8 (1921) σ. 181—200.
31. *Gilbert Murray*, Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς λογοτεχνίας μεταφρασθεῖσα καὶ πλουτισθεῖσα διὰ βιβλιογραφίας προσθηκῶν καὶ σημειώσεων ὑπὸ Σ. Μενάρδου. Ἀθήναι, Τυπ. Η. Δ. Σακελλαρίου 1922 σελ. κγ' + 419.
Κρίσις : W. (=K. Παλαμά), Ἐφημ. Ἐμπρὸς 9 καὶ 11 Ἰουνίου 1922 (Μία Ἱστορία Α. Β). Κ. Ν. Κ(ωνσταντινίδου), Νέα Ζωὴ Ἀλεξανδρείας, 2 (1922) 214—5. Γρ. Ξενοπούλου, Ἐφημ. Ἔθνος 22 Σεπτεμβρίου 1922. Πρβλ. καὶ Κ. Μ. Καλλιάν, Ἐφημ. Πολιτεία 23 Φεβρουαρίου 1925.
32. Ἱστορικαὶ παροιμίαι τῶν Κυπρίων. Λαογραφία 7 (1922) σ. 45—52.
33. Ὁ κριτῆς τῶν κριτῶν. Ἀπάντησις ¹⁾. Ἀθήναι 1923 σ. 26.
34. Βουρβούλακας. Λαογραφία 8 (1921) σ. 297—301.
35. Ἐκθῆσις περὶ τῶν σχολείων Λάρνακος τὸ 1837. Κυπριακὰ Χρονικὰ 2 (1924) 277—80.
36. Περὶ τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν. Διάλεξις εἰς τὸν Παρνασσὸν γενομένη τὴν 22 Δεκεμβρίου 1924. Ἀθήναι, Τυπ. Α. Ραφτάνη, 1924 σελ. 16.
Ἐπίκρισις : Κ. Π. Καλλιόντζη, Ἐφημ. Θεσσαλονίκη Σικάγου 21 Μαρτίου 1925 (Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ΣΤ').
37. *Byron and Greece*. The Poetry Review 15 (1924) 211—20.
38. Περὶ τῶν ἀρκτικῶν φωνηέντων. Ἐπιστ. Ἐπετ. τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 1 (1925) 65—74.
Κρίσις τῶν ὑπ' ἀρ. 1. 2. 4. 9. 12. 20. 21 καὶ 38 ἐργασιῶν ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκι, Byz. Zeitschrift 26 (1926) 388—91.
39. Περὶ τῆς διαθέσεως τῶν κυπριακῶν ῥημάτων. Αὐτόθι 1 (1925) 75—86.
40. Λησμονημένος Κύπριος ἀντάρτης. Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος 1926, 55—62.
Ἀνατύπωσις : Ἐφημ. Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 8 Ἰανουαρίου 1926. Κρίσις : Ι. Κ. Περιστιάνη, Ἐφημ. Ἀλήθεια Λεμεσοῦ ἀρ. 1479 (2343) 19 Μαρτίου 1926.
41. Ποῖοι ἦσαν οἱ Τσάκωνες. Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1 (1926) 260—68.
42. Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης. Ν. Ἔστια 1 (1927) 1028—32.
43. Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης. Παρνασσὸς Ν. Ὑέρκης Ἰανουάριος 1927 σ. 3 καὶ 31.

¹⁾ Εἰς φυλλάδιον τοῦ Γεωργίου Γαρδίκου.

- 44—46. *Περὶ τῶν τοπικῶν ἐπιθέτων τῆς νέας ἑλληνικῆς :*
- I. *Τοπικὰ Τήνου καὶ Κεφαλληνίας.* Ἐπετ. Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν 4 (1927) 332—41.
 - II. *Τοπικὰ Κύπρου.* Αὐτόθι 5 (1928) 283—92.
 - III. *Τοπικὰ Λέσβου καὶ Ρόδου.* Αὐτόθι 6 (1929) 286—89.
- 47—55. *Modern Greek Poetry :*
- I. *Greek folk poetry.* The Poetry Review 18 (1927) 153—64.
Περίληψις : Ἑσπερία Λονδίνου 4 (1919) 59.
 - II. *Rigas, Villarar, Christopoulos.* The Poetry Review 18 (1927) 247—58.
Περίληψις : Ἑσπερία 4 (1919) 75.
 - III. *Solomos, Kalvos.* The Poetry Review 18 (1927) 313—27.
Περίληψις : Ἑσπερία 4 (1919) 90.
 - IV. *Soutsos, Rangabé, Bernardakis.* The Poetry Review 18 (1927) 385—97.
Περίληψις : Ἑσπερία 4 (1919) 108.
 - V. *Tertsetis, Lascaratos, Typaldos, Valaorites.* The Poetry Review 19 (1928) 95—106.
 - VI. *Paparrigopoulos, Vasiliades, Paraschos.* The Poetry Review 19 (1928) 169—78.
Περίληψις : Ἑσπερία 4 (1919) 133.
 - VII. *Zalocostas, Karasoutsas, Tantalidis, Vizyenos, Krystallis.* The Poetry Review 19 (1928) 248—260.
Μετάφρασις τῆς περὶ Κρυστάλλη περικοπῆς : Ἑσπερία 4 (1919) 148.
 - VIII. *Polylas, Marcoras, Mavillis.* The Poetry Review 19 (1928) 347—55.
 - IX. *Souris, Drossinis, Palamas, Provelengios and others.* The Poetry Review 19 (1928) 397—410.
Μετάφρασις : Νεοελληνικὴ Ποίησις Ν. Ἑστία 5 (1929) 166—69 καὶ 212—14. Περίληψις : Ἑσπερία 4 (1919) 134.
56. *Κωνσταντῖνος Ρόδιος.* Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher 5 (1927) 419—22.
57. Ὁ θάνατος τοῦ Καραϊσκάκη καὶ ἀνέκδοτα αὐστριακὰ ἔγγραφα. Ἡμερολόγιον τῆς Μ. Ἑλλάδος 1928, 269—75.
58. *Περὶ τῶν τοπωνυμίων τῆς νήσου Τήνου.* Πρακτικὰ Ἀκαδημίας 3 (1928) 151—62.

59. *Κάλβος*. Ν. Ἑστία 2 (1928) 247—251.
 Ἀνατύψεις: Τζ. Ἀμπελιᾶ Τερέντιο, Ἡ ποίησή μας σὰ ἑκατὸ χρόνια της
 τόμ Α'. (Ἀθῆναι 1934) σ. 159—64.
60. *Μεταπλασμοὶ ὀνομάτων*. Ἀθηνᾶ 41 (1929) 47—55.
61. *Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ θηλυκῶν ὀνομάτων*. Πρακτικά Ἀκαδημίας
 4 (1929) 454—68.
62. *Τοπωνυμικὸν τῆς Μυκόνου*. Ἐπετ. Βυζαντ. Σπουδῶν 7 (1930)
 240—52.
63. *Κύπρος. Νέα Διάλεκτος*. Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη 8 (1930) 319—20.
64. *Ἱστορία τῆς λέξεως «περίπου»*. Byzantinische Zeitschrift 30
 (1930) Festschrift für A. Heisenberg 241—3.
65. *Πότε καὶ διατι οἱ Ἕλληνες ὀνομάσθησαν Αὔσονες*. Actes du
 IIIe Congrès International des Études Byzantines. Athènes
 1930, 110 [Περίληψις].
66. *Τρία γράμματα Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν πρὸς Ἀρχιεπισκόπους
 Κύπρου*. Ἑλληνικά 3 (1930) σ. 415—20.
67. *Περὶ τοῦ κυπριακοῦ ἔγκε (προφ. enge)*. Πρακτικά Ἀκαδημίας
 6 (1931) 476.
68. *Περὶ τῶν συνθέτων ἀπὸ τοῦ ἔσω καὶ ἔξω τοπωνυμίων*. Ἐπετ.
 Βυζ. Σπουδῶν 8 (1931) 338—41.
69. *Βιβλιοκρισία τῆς ὑπὸ Dawkins ἐκδόσεως τοῦ Λεοντίου Μαχαιρᾶ*.
 Byzantion 8 (1933) 367—69.
70. *Ἀριστοτέλους Ποιητικὴ. Μετάφρασις σχολιασμένη*. [Ἐκδίδεται ἐπι-
 μελείᾳ Ι. Συκουτρῆ ἐντὸς τοῦ 1934].

Β'. Λογοτεχνικά *), Λόγοι.

1. *Λόγος τῆς 25 Μαρτίου 1897*. Ἐφημ. Νέον Ἔθνος Λάρνακας 27
 Μαρτίου 1897.
2. *Δύο ἀρχαῖα ποιήματα Ὀρατίου καὶ Μελεάγρου*. Ἐφημ. Ἀλήθεια
 Λεμεσοῦ 31 Δεκεμβρίου 1898.
3. *Μετάφρασις ἀπὸ τὰ Βραδυνὰ Τραγούδια τοῦ V. Hugo*. Παναθή-
 ναια 9 (1905) σ. 324.

*) Μεταφράσεις ἀρχαίων ποιημάτων ἐδημοσίευσεν ὁ Μενάρδος εἰς πλεῖστα πε-
 ριοδικὰ τὰς περισσότερας συνεκέντρωσε κατόπιν εἰς τὸν Στέφανον. Δυστυχῶς δὲν
 μοῦ ἦτο εὐκολὸν νὰ ἐξερευνήσω συστηματικῶς τοὺς παλαιούς τόμους πρὸς ἀνεύρεσιν
 τῆς πρώτης των δημοσιεύσεως.

4. *Μόσχου Εὐρώπη* (Μετάφρασις). Παναθήναια 11 (1906) 164—6.
 Ἀνατύπωσις: Στέφανος σ. 120—25.
5. *Μουσαίου Ἡρῶ καὶ Λέανδρος*. Μετάφρασις Σίμου Μενάρδου.
 Ἀθήναι, Βιβλιοθήκη Γ. Φέξη, 1911 σελ. 23.
 Ἀνατύπωσις: Στέφανος σ. 167—78.
6. *Πανηγυρικὸς εἰς τὴν ΚΕ' Μαοτίου*, ἐκφωνηθεὶς ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Β' ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου. Ἀθήναι, Τυπ. Π. Α. Πετράκου, 1916 σελ. 14.
 Ἀνατύπωσις: Τρεῖς λόγοι σ. 9—25. Πρὸς. Ἑσπερία Λονδίνου 1 (1916) 266—67.
7. *Πανηγυρικὸς εἰς τὴν προέλασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ*, ἐκφωνηθεὶς τῇ 13 Μαΐου 1920 εἰς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον Παρνασσόν. Ἀθήναι, Τυπ. Σακελλαρίου, 1920 σ. 16.
 Συνεξεδόθη μετὰ ποιήματος τοῦ Ἰ. Πολέμη, *Τρεῖς Γενεές*. Ἀνατύπωσις: Τρεῖς λόγοι σ. 29—44. Κρίσις: W. (=K. Παλαμάς), Ἐφημ. Ἐμπρός 4 Ἰουνίου (Ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς λόγου) καὶ 6 Ἰουνίου 1920 (Ὁ λόγος).
8. *1821—1921. Τρεῖς λόγοι*. Ἀθήναι, Ἐλευθερουδάκης, 1921 σελ. 64.
 Περιέχει τοὺς ὑπ' ἀριθ. 6, 7 καὶ ἕναν ἀνέκδοτον ἐκφωνηθέντα τὴν 24 Μαρτίου 1921 εἰς τὸν Παρνασσόν.
9. *Λόγος εἰς τὸν Κανάρη*, 6 Ἰουνίου 1922. Ἀθήναι, Τυπ. Α. Ραφτάνη, 1922 σελ. 13.
 Πρὸς. Ἐφημ. Ἔθνος 7 Ἰουνίου 1922.
10. *Adress delivered by Professor S. Menardos* [κατὰ τὴν 100ετηρίδα τοῦ Βύρωνος 1924, Μετάφρασις Α. Α. Π.] σελ. 13.
11. Στέφανος. Ἀθήναι, Ι. Ν. Σιδέρης, 1924 σελ. λη' + 183.
 Κρίσις: Κ. Παλαμάς, Ἐφημ. Ἐλεύθερος Λόγος 3 καὶ 17 Μαρτίου 1924 (Ὁ «Στέφανος» ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Α. Β.) [ἀνατύπωσις τῆς κρίσεως μερικῆ: Ν. Ζωὴ Ἀλεξανδρείας 5 (1924) 97—98]. Φαίδων (=Γρ. Ξενόπουλος), Διάπλασις τῶν παιδῶν 31 (1924) 68—89. Σ. Σκίπης, Ἐφημ. Ἐλεύθερος Λόγος 7 Φεβρουαρίου 1924. Ι. Σ(υκουτρῆς), Κυπριακὰ Χρονικὰ 2 (1924) 229—31. Χρ. Καροῦζος, Ἀπ' ἀφορμῆ ἐνὸς βιβλίου, Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου 11 (1924) 204—14. Δ. Π. Γ(αγκόπουλος), Ἐφημ. Ἔθνος 23 Ἰανουαρίου 1924 (Σαπηώ). Σύντομος χαρακτηρισμὸς ὑπὸ Ι. Γρυπάρη, Ἐφημ. Ἐλεύθερος Λόγος 24 Ἰουνίου 1923. Πρὸς. καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀφιερωμένα ποιήματα τοῦ Σ. Σκίπης, Ἐφημ. Ἔστια 5 Μαρτίου 1924, καὶ Ι. Περδίου, Σατιρικὸν φύλλον Λευκοσίας *Μαστίγιον* 14 Μαΐου 1924.
12. Μετάφρασις τοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Βύρωνος ποιήματος τοῦ J. Drinkwater, *Missolonghi, April 19th 1824—1924*. Ἐφημ. Ἔστια 17 Ἀπριλίου 1924.
 Ἀνατύπωσις: Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις 17 (1924) τεύχ. 198 σ. 11.

13. *Μία λειτουργία*. Ἡμερολόγιον Ὀδοιπορικῶν Συνδέσμου 1 (1925) 260.
14. *Φιλοδήμου ἐπίγραμμα*. Ἡμερολόγιον Ὀδοιπορικῶν Συνδέσμου 2 (1926) 167. (Σ. Μ.).
15. *Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ 26 Φεβρουαρίου 1926 κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς προτανείας τοῦ πανεπιστημιακοῦ ἔτους 1925—26*. Ἀθήναι 1926 σελ. 19.
Ἀνατύπωσις: Ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας. Ἐφημ. Ἐστία 7 Μαρτίου 1926.
16. *Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη...* Ἐφημ. Ἐστία 25 Ἀπριλίου 1926 [Λόγος ἐπὶ τοῦ τύμβου τῶν ἡρώων τοῦ Μεσολογγίου].
17. *Λόγος ἐπὶ τῇ ἑκατοστῇ ἐπετείῳ τῆς ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῇ 23 Ἀπριλίου 1926*. Ἀθήναι 1926, σ. 1—9.
Συνεξεδόθη εἰς τεῦχος μετὰ τοῦ σχετικοῦ λόγου τοῦ Σ. Κουγέα. Πρβλ. Κ. Παλαμᾶν, Ἐφημ. Ἐλεύθερος Λόγος 13 Ἀπριλίου 1926.
18. *Ἐκθεσις τῶν ἐπὶ τῆς προτανείας αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1925—26 πεπραγμένων*. Ἀθήναι 1930 σ. 26.
- 19—25. *Λογοδοσία τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως περὶ τῶν πεπραγμένων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἔτος 1926*. Πρακτικά Ἀκαδημίας 1 (1926) 274—87. κατὰ τὸ ἔτος 1927. Αὐτόθι 2 (1927) 542—59. κατὰ τὸ ἔτος 1928. Αὐτόθι 3 (1928) 776—95. κατὰ τὸ ἔτος 1929. Αὐτόθι 4 (1929) (259)—(275). κατὰ τὸ ἔτος 1930. Αὐτόθι 5 (1930) (119)—(138). κατὰ τὸ ἔτος 1931. Αὐτόθι 6 (1931) (118)—(133). κατὰ τὸ ἔτος 1932. Αὐτόθι 7 (1932) (141)—(152).
- 26—31. *Ἐκθεσις τοῦ Γεν. Γραμματέως περὶ τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων τῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὴν 25 Μαρτίου 1927*. Πρακτικά Ἀκαδημίας 2 (1927) 216—23. 1928 Αὐτόθι 3 (1928) 280—86. 1929 Αὐτόθι 4 (1929) (92)—(99). 1930 Αὐτόθι 5 (1930) (69)—(79). 1931 Αὐτόθι 5 (1931) (64)—(75). 1932 Αὐτόθι 7 (1932) (58)—(67).
32. *Λόγος περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Π. Νιοβάνα*. Πρακτικά Ἀκαδημίας 3 (1928) (172)—(185).
Ἀνατύπωσις: Δεξιώσεις Ἀκαδημαϊκοῦ Παύλου Νιοβάνα. Ἐπιφυλλίδες Ἐλευθερουδάκη, τόμ. Α' (1928) τεῦχ. 1, σ. 5—20
33. *Ἐπιγράμματα*. [Ἀντιπάτρου Θεσσαλονικέως καὶ Ἀντιπάτρου Σιδωνίου] Ἡμερολόγιον τῆς Μ. Ἑλλάδος 1929, 120.
34. *Τὸ ἔργον τοῦ Γ. Ν. Χαϊζιδάκι*. Πρακτικά Ἀκαδημίας 4 (1929) (38)—(43).

35. Ἐπιγράμματα. Ἀθήναι, Ι. Ν. Σιδέρης, 1930 σελ. 47.

Κρίσις : Α. Πάλλης, Νουμᾶς 23 (1931) 17—22 (Σίμος Μενάρδος ἦτοι ὁ Στουῖτος) καὶ 49—50) (Σίμος Στουῖτος Μενάρδος) καὶ Ἐστία 15 Μαΐου 1913 (Ἀπάντησις εἰς ἀπάντησιν). Ἀπάντησις Σ. Μενάρδου : Ἐφημ. Ἐστία 20 Φεβρουαρίου 1931, 12 Μαΐου 1933 (Πρὸς Λέξαν Πάλην ἀπάντησις), 16 Μαΐου 1933 (Δύο τελευταῖα λόγια).

Πρβλ. καὶ κρίσιν Μ. Μάλακας. Ἐφημ. Τὰ Νέα 19 Ἀπριλίου 1931.

36. Θεοφάνης Κακοῦδης. Ἀθηναῖ 43 (1931) 47—8.

Γ. Ἄρθρα *), Συνεντεύξεις, Διάφορα.

Ἀνάθεμα. Ἐφημ. Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 27/9 Ὀκτωβρίου 1896 (Σ. Μ).

Ἐκθεσις πρὸς τὴν Ἐφορείαν τῶν Σχολείων Λάρνακος. Ἐφημ. Ν.

Ἔθνος 26/8 Ἰουλίου 1897.

Κυπριακὴ Διπλωματία. Ἐφημ. Αναγέννησις Λεμεσοῦ 11 Σεπτεμβρίου 1897 (Στύπαξ).

Ἡ ὑπομονὴ τοῦ Ζήνωνος. Ἐφημ. Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 1 Ἰανουαρίου 1898 (Στύπαξ).

* Ἀγγλικὴ Εἰκοσαετία. Ἀστὺ Ἀθηνῶν 7 Ἰουλίου 1898.

Ἀνατύπωσις : Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 6 Αὐγούστου 1898. Πρβλ. καὶ Ν. Ἔθνος Λάρνακος 8/20 Αὐγούστου 1898.

* Νομιμοφροσύνη. Ἀλήθεια 24 Ἰουνίου 1899.

* Ζήτω ἡ Ἐλευθερία. Αὐτόθι 10 Δεκεμβρίου 1899.

* Διοίξεις καὶ διοίξεις. Κρήτη καὶ Κύπρος. 16 μῆνες καὶ 22 χρόνοι.

Ἀναγέννησις καὶ φθίσις. Ἡ μεγάλη χρεωκοπία. Αὐτόθι Α'. (7 Ἀπριλίου 1900), Β'. (14 Ἀπριλίου), Γ'. (5 Μαΐου), Δ'. (12 Μαΐου), Ε'. (26 Μαΐου).

* Οὔτε οἱ ξένοι οὔτε ἡμεῖς. Αὐτόθι [εἰς τὸ ἀπόκομμα δὲν ἀναγράφεται χρονολογία].

Ἡ ἀπάντησις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐφημ. Σάλπιγξ Λεμεσοῦ 19 Αὐγούστου 1900 (Τέκνον τοῦ Λαοῦ).

*) Δι' ἀστερίσκου σημειώνονται ὅσα ἐδημοσιεύθησαν ἄνωνύμως ἢ πατρότης τῶν ἐξηκριβώθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του κ. Γ. Σ. Μενάρδου ἐπὶ τῇ βάσει σημειώσεων τοῦ πατρός του, ὅπως καὶ ἡ πατρότης τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ ψευδώνυμον, τὸ ὅποσον προστίθεται ἐντὸς παρενθέσεως. Ἐννοεῖται, ὁ κατάλογος αὐτός δὲν ἐξαντλεῖ τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Μενάρδου καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἐδῶ ἢ ἴσως ἔτι ἄπο τελέσει τὴν βᾶσιν πρὸς νέας συμπληρώσεις. Προσέθεσα ἐπίσης ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν Σ. Μενάρδον δημοσιευμάτων ὅσα πρὸς αὐτὸν βιογραφικὸν ἢ κριτικὸν ἐνδιαφέρον.

- Ἐπιστολὴ τοῦ Ψυχάρη πρὸς τὸν Μενάρδον. Ἐφημ. Ἀλήθεια 1 Ἰανουαρίου 1901.
 Πρὸς. Ἀλήθειαν 22 Ἰουνίου 1901.
- Ἡ ἐν Χανίοις ὑποδοχὴ τῶν Κυπρίων. Ἐφημ. Ἀγῶν Ἀθηνῶν 26 Ἀπριλίου 1901.
 Ἀνατύπωσις : Ἀλήθεια Λεμεσοῦ 4 Μαΐου 1901.
- Ἀπάντησις εἰς τοὺς ἐκ Κύπρου διερχομένους Ἑλληνας. Αὐτόθι 20 Ἀπριλίου 1902.
- Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἀλήθειαν Λεμεσοῦ ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι της. Ἐφημ. Ἀλήθεια 14 Ὀκτωβρίου 1905 (M).
- Οἱ Κύπριοι ἐπιστήμονες. Ἐφημ. Ἐλευθερία Λευκωσίας 12 Μαΐου 1906 (Ἀνεπιστήμων).
- Κίμων Μιχαηλίδης, Σῆμος Μενάρδος. Παναθήναια 17 (1908) 91—92.
- Π. Νιρβάνας, Σῆμος Μενάρδος. Ἐφημ. Ἐστία 24 Ὀκτωβρίου 1908.
- Ἀγγλικά συλλαλητήρια. Μελέτη 1909, 541—47.
- Π. Νιρβάνας, Ὁ Ὄξφορδιανὸς Ἑλληνας. Ἐφημ. Ἐστία 17 Σεπτεμβρίου 1911.
- Περὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Μενάρδου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἐφημ. τῶν Συζητήσεων τῆς Βουλῆς. Β' Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ. Τόμ. Β'. (1911) σ. 149—50, 380—83, 462—95. Συνεδρία 20 καὶ 31 Ὀκτωβρίου καὶ 3 Νοεμβρίου 1911.
 Πρὸς. τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων : Ἐστία 30 Ὀκτωβρίου καὶ 2 Νοεμβρίου, Καιροὶ 2 Νοεμβρίου, Ἐμπρὸς 4 Νοεμβρίου 1911.
- Ὁ κ. Μενάρδος καθηγητὴς τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων. Συνέντευξις μὲ τὸν κ. Μιστριώτην. Ἐφημ. Σκρίπ 21 Ὀκτωβρίου 1911.
- Γρ. Ξενόπουλος, Πέντε λέξεις, Ἐφημ. Καιροὶ 2 Νοεμβρίου 1911.
- Ὁ μαλλιαρισμὸς εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Τὰ ἀρχαῖα τοῦ κ. Μενάρδου. Ἐφημ. Σκρίπ 3 Νοεμβρίου 1911.
- Γνώμη περὶ Μαρκοῦ. Παναθήναια 22 (1911) σ. 282.
- Α. Τ., Χαραυγὴ. Νουμᾶς 10 (1912) 89 [Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ ἐναρκτήριον μάθημα τοῦ Μενάρδου].
- * Μὲ τὴν σειρὰν των. Ἐφημ. Ἐστία 10 Φεβρουαρίου 1915.
 Πρὸς. Ἐφημ. Ἀκρόπολις 11 Φεβρουαρίου 1915.
- Π. Νιρβάνας, Γύρω ἀπὸ τὴν «Ἐδδαν Γκάμπλερ». Ἐφημ. Ἐστία 1 Ἰουλίου 1915.
- Γρ. Ξενόπουλος, Εὐγενὴς Ἀμιλλα. Ἐφημ. Ἐσπερινὸν Ἀστὺ 8 Νοεμβρίου 1915.

W. (=K. Παλαμάς), *Θέματα*. Ἐφημ. Ἐμπρὸς 21 Ὀκτωβρίου 1916
[Ἀναφέρεται εἰς τὸ μάθημα τοῦ Μενάρδου περὶ τῆς ἀριστοτελικῆς καθάρσεως].

Δήλωσις. Ἐφημ. Ν. Ἡμέρα Ἀθηνῶν 30 Νοεμβρίου 1916.

* Ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολή. Ἐφημ. Ἐστία 29 Ἰουνίου 1917.

Ὁ κ Σίμος Μενάρδος πλήρης πίστεως. Ἐφημ. Ἀθῆναι 31 Μαρτίου 1919.

W. (=K. Παλαμάς), Ἡ διάλεξις τοῦ κ. Μενάρδου. Ἐφημ. Ἐμπρὸς 20 Ἀπριλίου 1919.

Τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου. Ἐφημ. Ἐστία 14 Ὀκτωβρίου 1919 (Ω).

* Ὁ Τοῦρταϊλ καὶ ἡ Κύπρος. Αὐτόθι 14 Ὀκτωβρίου 1919.

Διαμετακομιστικὸν καὶ δὲν συμμαζεύεται. Αὐτόθι 25 Νοεμβρίου 1919 (Σ. Μ).

«Ὁ μέγας διπλωμάτης». Αὐτόθι 29 Νοεμβρίου 1919 (Ω). [Κριτικὴ τοῦ ὁμωνύμου θεατρικοῦ ἔργου].

Ὁ τόμος τοῦ κ. Γ. Γρυπάρη. Αὐτόθι 10 Ἰανουαρίου 1920 (Μ).

Ὁ Παλαμάς ἀγγλιστί. Αὐτόθι 11 Φεβρουαρίου 1920 (Μ).

* Ὁ κίνδυνος τῆς Κιλικίας. Αὐτόθι 18 Σεπτεμβρίου 1920.

* Ἡ κατάστασις τῆς Κύπρου. Αὐτόθι 4 Ὀκτωβρίου 1920.

* Ἑλλάς καὶ Ἀρμενία. Αὐτόθι 2 Ἰουνίου 1921.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἀδελφότητα τῶν Κασσίων. Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Κασσίων. Πόρτσάϊδ, ἔτος Δ'. ἀρ. 37, 24/6 Ἰουνίου 1921.

* Ὁ Μητροπολίτης Ρόδου. Ἐστία 7 Ὀκτωβρίου 1921.

* Ἡ Ἰταλικὴ Ἀπολογία. Αὐτόθι 11 Ὀκτωβρίου 1921.

Ἡ ἀπέλασις τοῦ Μητροπολίτου Ρόδου. Αὐτόθι 17 Ὀκτωβρίου 1921 (Ἐνωτικώτατος Κύπριος).

* Ἐὰν τὸ ἐπιτύχη. . . Αὐτόθι 6 Νοεμβρίου 1921.

* Οἱ Τάϊμς περὶ Παλαμά Α. Β. Αὐτόθι 7 καὶ 9 Δεκεμβρίου 1921.

* Ἡ ἐκκαθάρισις [τοῦ Πανεπιστημίου]. Αὐτόθι 16 Δεκεμβρίου 1921.

Μελέτιος δ Δ'. Αὐτόθι 10 Ἰανουαρίου 1922 (Κωνσταντινουπολίτης).

Ἀντώνιος Α. Λιθιεράτος, Ἡ ἐκκαθάρισις. Τὸ Πανεπιστήμιον Ζ'. Ἐφημ. Στέμμα 21 Μαΐου 1922.

* Στῶν Ψαρῶν τὴν δλόμανρη. . . Ἐστία 9 Ἰουνίου 1922.

Πῶς ἔχουν σήμερον τὰ Ψαρά. [Ἀπόκομμα ἀδήλου ἑφημερίδος] (Ἐκ τῶν ἐκδρομῶν).

Ἡ ἦντα τοῦ Πέτα. Ἐστία 4 Ἰουλίου 1922 (Μ).

- * Ἡ νέα πρόκλησις τοῦ Κόντε Μποσδάρι. Αὐτόθι 27 Ἰουλίου 1922.
- Ἄληθης Ἐθνάρχης. Αὐτόθι 29 Ἰουλίου 1922.
- * Ἡ Ἰταλικὴ Ἀπάντησις. Αὐτόθι 2 Αὐγούστου 1922.
- * Μετὰ τὴν διάλυσιν. Αὐτόθι 7 Αὐγούστου 1922.
- * «Οἱ Χριστιανοὶ εἰς τοὺς λέοντας». Αὐτόθι 23 Δεκεμβρίου 1922.
- Ἡ Ἑλλὰς πρὸς τοὺς ξένους φιλανθρώπους. Αὐτόθι 11 Φεβρουαρίου 1923.
- Τὰ Βυζαντινὰ καὶ τὰ νέα. Αὐτόθι 23 Μαρτίου 1923.
- Ὁ Καλοκαιρινὸς Διαγωνισμός. Ἐφημ. Πατρὶς 10 Ἰουνίου 1923.
- La gloriosa battaglia di Corfù*. Ἔστια 1 Σεπτεμβρίου 1923.
- Πρόλογος εἰς τὴν ὑπὸ Π. Νιοβάνα μετάφρασιν τῆς Πλατωνικῆς Ἀπολογίας τοῦ Σωκράτους. Ἀθήναι, Ἐλευθερουδάκης, 1923.
- * Ἀχιλλεὺς Διασίδης. Ἔστια 4 Ἰανουαρίου 1924.
- Ἡ ἑκατονταετηρὶς τοῦ Βύρωνος εἰς τὸν Παρονασσόν. Αὐτόθι 26 Ἰανουαρίου 1924.
- Αἱ ἑορταὶ τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Βύρωνος. Συνέντευξις μὲ τὸν κ. Μενάρδον. Ἐφημ. Δημοκρατία 28 Ἰανουαρίου 1924.
- Ἡ ἑορτὴ τοῦ Βύρωνος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ὁ ἐπίλογος τοῦ κ. Μενάρδου. Ἐφημ. Ἔστια 17 Ἀπριλίου 1924.
- * Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἑγγὺς Ἀνατολήν. Ἡ Ἑλλὰς καὶ αἱ Δυνάμεις. Αὐτόθι 27 Σεπτεμβρίου 1924. [Μετάφρασις ἐπιστολῆς ἄνωνύμου Ἀμερικανοῦ].
- * Ἡ Κύπρος. Αὐτόθι 27 Ὀκτωβρίου 1924.
- * Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου. Αὐτόθι 26 Ἀπριλίου 1925.
- Ψυχάρης, Ἐπιστήμη καὶ Ἠθικὴ Β. Ὁ Μεζέξ. Πериод. Φιλολογικὰ τετράδια 1 (1925) 18—21.
- Γνώμη περὶ τῆς διαρρουθμίσεως τοῦ Λυκαβηττοῦ. Ἐφημ. Πολιτεία 6 Σεπτεμβρίου 1925.
- Τὸ μνημόσυνον τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης. Ἔστια 13 Σεπτεμβρίου 1925.
- Τὸ μνημόσυνον τῶν πεσόντων φοιτητῶν. Αὐτόθι 15 Σεπτεμβρίου 1925.
- Ἡ πρὸς τιμὴν τριῶν φιλελλήνων [Dubois, Morgentau, Nansen] τελετὴ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἐφημ. Δημοκρατία 1 Δεκεμβρίου 1925.
- Ὁ κ. Μενάρδος διὰ τὰ φοιτητικὰ αἰτήματα. Ἐφημ. Ἔθνος 19 Δεκεμβρίου 1925.

- Γνώμη περὶ Ξενοπούλου. Ἀναμνηστικὸν τεῦχος γιὰ τὴν θεατρικὴν 30ετηρίδα τοῦ Γρηγορίου Ξενοπούλου (Ἀθήναι 1925) σ. 76—7.
- Μὲ ποίας βάσεις θὰ ἐργασθῆ ἡ ἑλληνικὴ Ἀκαδημία. Ἐφημ. Φιλολογικὴ Πρωΐα 16 Μαρτίου 1926.
- Πανεπιστήμιον καὶ Ἀκαδημία. Ἐστία 10 Σεπτεμβρίου 1926 (Φιλελεύθερος Πανεπιστημιακός).
- Περὶ Ἀκαδημικῶν. Αὐτόθι 21 Σεπτεμβρίου 1926. (Φιλελεύθερος Πανεπιστημιακός).
- Ἀφίξεις τοῦ Ραμπιντρανὰθ Ταγκόρ. Αὐτόθι 25 Νοεμβρίου 1926.
- Γνώμη περὶ Παλαμᾶ. Ν. Ζωὴ Ἀλεξανδρείας 13 (1926) 88.
- Ἡ δεξιῶσις τῶν Ἀμερικανῶν φοιτητῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ἐφημ. Πρωΐα 5 Φεβρουαρίου 1927.
- Ἠβλ. ἔφημ. Ἔθνος 6 Φεβρουαρίου 1927.
- Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς. Ἐστία 9 Ἰουνίου 1927.
- * Τὰ γυμνάσια τῆς Μακεδονίας. Αὐτόθι 6 Νοεμβρίου 1927.
- Τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ὁ Κομμουνισμός. Αὐτόθι 6 Νοεμβρίου 1927.
- Ἡ κατὰστασις τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Ἐφημ. Ἐκπαιδευτικὸν Βῆμα 22 Μαΐου [ἄδηλον ἔτους].
- Ὁ Μπρατιές εἰς τὰς Ἀθήνας. Ν. Ἐστία 1 (1927) 24—5 (Σ. Μ.).
- * Γεώργιος Ρεμοῦνδος. Ἐστία 28 Ἀπριλίου 1928.
- Τὸ Ἰταλικὸν Πανεπιστήμιον Ρόδου. Αὐτόθι 19 Μαΐου 1928 (Ἑλληνὴ μὴ Δωδεκανήσιος).
- * Ἡ Ὀρθόδοξος καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία. Αὐτόθι 17 Μαρτίου 1929. [Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς «διαπρεποῦς Ἀγγλοῦ κληρικοῦ πρὸς Ἑλληνα φίλον του» ἐν μεταφράσει].
- Βενιζέλος καὶ Τρικούπης. Ἐφ. Πολιτεία 29 Μαρτίου 1929 (Τιμοκρέων).
- Γνώμη περὶ Ψυχάρη. Ν. Ἐστία 3 (1929) 963—4.
- * Ἡ φιλαλήθης νεολαία. Ἐστία 15 Ἰανουαρίου 1930.
- Ὁ κ. Σῖμος Μενάρδος μᾶς ἠμιλεῖ διὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Αὐτόθι 14 καὶ 15 Ἀπριλίου 1930.
- Γνώμη περὶ Παλαμᾶ. La Semaine Égyptienne Καΐρου, Année IV, 15 Avril 1930, 80—81 [γαλλιστί].
- Ἀνατύπωσις εἰς τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον : Δώδεκα ἄρθρα γιὰ τὸν Παλαμᾶ (Ἀθήναι 1932) σ. 15—17.
- Πρόλογος εἰς τὴν Ἐκλογὴν ἐκ τῶν Ἀπάντων τοῦ Λουκιανοῦ κατὰ μετὰφρασιν τοῦ Ἰ. Κονδυλάκη. Ἀθήναι, Ἐλευθερουδάκης, 1930.
- Περὶ τῶν Κυπριακῶν. Ἐστία 2 Φεβρουαρίου 1931 (Λευκοσιάτης).

Καὶ πάλιν διὰ τὴν Κύπρον. Αὐτόθι 5 Φεβρουαρίου 1931 (Λευκοσιάτης).

* Ἡ ἐν διωγμῶ Ἐκκλησία. Αὐτόθι 2 Νοεμβρίου 1931.

Ἡ ἐπίδοσις τῆς Βίβλου τῆς Κύπρου εἰς τὸν Ναύαρχον Κουντουριώτην.

Αὐτόθι 11 Νοεμβρίου 1931.

Τὸ τελευταῖον σφάλμα. Αὐτόθι 17 Νοεμβρίου 1931 (Κύπριος).

* Ἡ διωκομένη Κυπριακὴ Ἐκκλησία. Ἐφημ. Πρωτὰ 26 Νοεμβρ. 1931.

Φιλαγγλικὴ κίνησις. Ἐστία 14 Δεκεμβρίου 1931.

Ἡ δυστυχισμένη Κύπρος. Ἐστία 27 Δεκεμβρίου 1931 (Λευκαδίτης).

Ἡ πνευματικὴ μας κίνησις καὶ αἱ ῥοπαὶ τῆς νεότητος. Τὰ καλύτερα φιλολογικὰ ἔργα τοῦ 1932. Ἐφημ. Ἀθηναϊκὰ Νέα 2 Ἰανουαρίου 1933.

Ἡ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Ἐστία 8 Μαΐου 1933 (Παφίτης).

Σ. ΜΕΝΑΡΔΟΥ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΣ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ

1. ὦ θύται αἰνὰ τυθέντες ἰδ' ἄλλοι μάρτυρες ἱοί,

οὐρανόθεν πάτρῃ νῦν δότ' ἔλευθερίην

Εἰς τὸ ἐν Λευκασίᾳ ἠρῶον τῶν Κυπρίων ἀρχιερέων καὶ προκρίτων τῶν ἀπαγχονισθέντων κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1821.

2. Ἄστρον ἔλευθερίας δεῖξεν ποιμὴν ὄδε πρῶτος

λαὸς δ' ὀρθωθείς ἡμᾶρ ἐπεῖδ' ἰλαρόν.

Εἰς ἀνδριάντα τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ εἰς τὴν Δημητσάναν.

3. Μαντῶ Μαυρογένους ἐπ' ἔλευθερίην καλέσασαν

Μυκόνιοι στήσαν Παλλάδ' ὡσπερ πρόμαχον.

Εἰς προτομὴν τῆς Μαντῶς Μαυρογένους εἰς τὴν Μύκονον.

4. Κρατερόν οὐχ ἓνα φῦσε Παναίτιον Ἑλλάδι Τήνος

πολλοὺς τίκτ' ἀγαθοὺς, οἷς ἀνήγειρε τόδε.

Εἰς τὸ ἐν Τήνῳ ἠρῶον τῶν πεσόντων.

5. Μουσάων σηκῶ, Καποδίστρια, οὔνομ' ὀπάσσας

καὶ προπόλοις φρένα σὴν ἠδ' ἀρετὴν δὸς ἔχειν.

Εἰς τὸν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντα τοῦ Ἰ. Καποδίστρια.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ. Εἰς τὸν ἐν σελ. 295, I κατάλογον τῶν νεκρολογιῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Σ. Μενάρδου πρόσθεσε καὶ Κ. Ἄμαντον Simos Menardos ἐν Byzantion 8 (1933) 795—97, Γ. Π. Οἰκονόμον Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας 1933 σ. 4—5. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ ἄρθρα Σίμος Μενάρδος εἰς τὴν Μ. Ἐγκυκλοπαιδείαν 16 σ. 899 ὑπὸ Ἐ(ἰσρήνης) Π. Α(ημητροκοπούλου) καὶ εἰς τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη 9 σ. 303 ὑπὸ Ἀ(ρίστου) Π. Κ(αμπάνη).